

An Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta

Scéim Teanga

2012 – 2015

faoi alt 11

d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003

Clár

Caibidil 1

- 1.1 Réamhrá
- 1.2 Cur chuige d'fhorbairt na Scéime
- 1.3 Tionscnaimh Eile Ghaeilge
- 1.4 Dáta Tosaigh na Scéime

Caibidil 2

- 2.1 Misean agus Spriocanna
- 2.2 Struchtúr Eagraíochtúil na Roinne
- 2.3 Custaiméirí na Roinne

Caibidil 3

- 3.1 Seirbhísí a chuireann an Roinn ar fáil sa dá theanga
- 3.2 Bealaí cumarsáide leis an bPobal / Soláthar Eolais don Phobal
 - 3.2.1 Seirbhís do Chustaiméirí
 - 3.2.2 Suíomhanna Gréasáin agus Córais Ríomhaireachta na Roinne
 - 3.2.3 Óráidí
 - 3.2.4 Comhfhreagras
 - 3.2.5 Teachtaireachtaí Ríomhphoist
 - 3.2.6 Cuirí Oifigiúla
 - 3.2.7 Bileoga Eolais / Foirmeacha Iarratais / Póstaeir
 - 3.2.8 Fógraí ó bhéal / Cumarsáid teileafóin leis an bpobal
 - 3.2.9 Preaseisiúintí
 - 3.2.10 Polasaí do Chruinnithe Poiblí
 - 3.2.11 Oifigí atá lonnaithe i gceantair Ghaeltachta
 - 3.2.12 Seirbhís do cheantair Ghaeltachta
 - 3.2.13 Logainmneacha Gaeltachta

Caibidil 4

- 4.1 Earcaíocht agus Socrúchán
- 4.2 Oilíúint agus Forbairt
- 4.3 Acmhainní Teanga
- 4.4 Seirbhísí Aistriúcháin
- 4.5 Cur chun cinn imeachtaí Gaeilge / Seachtain na Gaeilge

Caibidil 5

- 5.1 Monatóireacht agus Athbhreithniú

Caibidil 6

- 6.1 Poiblíocht don Scéim

Caibidil 1: Cúlra

1.1 Réamhrá

Is í seo an chéad Scéim Ghaeilge atá ullmhaithe ag an Roinn Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta faoi alt 11 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 (“an tAcht”).

Forálann alt 11 den Acht sin d'ullmhú scéim reachtúil ag comhlachtaí poiblí ag tabhairt mionsonraí faoi na seirbhísí a sholathróidh siad

- trí mheán na Gaeilge;
- trí mheán an Bhéarla; agus
- trí mheán na Gaeilge agus an Bhéarla

agus na bearta a ghlacfar lena chinntiú go ndéanfar aon seirbhís nach bhfuil an comhlacht ag soláthar trí mheán na Gaeilge a sholáthar laistigh de fhráma ama comhaontaithe.

1.2 Cur chuige d'fhorbairt na Scéime

Bunaíodh an Roinn Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta ar an 2 Meitheamh 2011, de bhun atheagrú Ranna Rialtais a d'fhógair an Taoiseach i mí an Mhárta 2011. Tugann an Roinn le chéile feidhmeanna ón Roinn Turasóireacht, Cultúir agus Spóirt mar a bhí, ón Roinn Comhshaoil, Oidhreacht agus Rialtais Áitiúil mar a bhí agus ón Roinn Gnóthaí Pobail, Comhionannais agus Gaeltachta mar a bhí.

Mar thoradh ar an atheagrú sin, forbraíodh an Scéim seo chun cur chuige caighdeánach a leagan amach ar fud na Roinne nua chun a cuid dualgas maidir leis an nGaeilge a chomhlíonadh, ag cur gach a bhfuil praiticiúil agus indéanta sna trí bliana atá amach romhainn san áireamh.

Cuireann an Scéim seo san áireamh go sonrach sainordú na Roinne seo i ndáil le tacú le cur chun cinn na Gaeilge ar bhonn náisiúnta. Áiríonn sé sin tacaíocht don Ghaeilge sa Ghaeltacht ós í an Ghaeltacht príomhfhoinsé na teanga beo. Chuige sin, cuirtear an *Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010-2030* san áireamh sa Scéim. Is é príomhaidhm na Straitéise úsáid na Gaeilge agus eolas ar an nGaeilge a mhéadú.

Maidir leis an gcur chuige sonrach d'fhorbairt na Scéime, foilsíodh fógra i mí na Nollag 2011 faoi alt 13 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003 ag lorg aighneachtaí ó pháirtithe leasmhara. Fuarthas ceithre aighneacht ar fad agus is féidir iad sin a fheiceáil ar shuíomh gréasáin na Roinne: www.ahg.gov.ie. Tá an Scéim bunaithe ar na haighneachtaí sin agus ar thuairimí a fuarthas ón bhfoireann le linn tréimhse comhairliúcháin na Roinne. Ba mhaith leis an Roinn buíochas a ghabháil leo siúd ar fad a thóg am chun páirt a ghlacadh sa phróiseas tábhachtach seo.

1.3 Tionscnaimh Eile Ghaeilge

Cé nach dtagann sé go díreach faoi scóip na Scéime Teanga, leanfaidh an Roinn de bheith ag obair le comhpháirtithe chun tacaí a chur ar fáil chun cuidiú le comhlachtaí poiblí a gcuid dualgas faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla a chomhlíonadh. Ar na tionscnaimh a forbraíodh i gcomhar le gníomhaireachtaí eile – e.g. Foras na Gaeilge agus Fiontar, Ollscoil Chathair Bhaile Átha Cliath – le blianta beaga anuas, bhí:

- Córas um Dhearbhú Cáilíochta d'Aistritheoirí agus d'Eagarthóirí;
- bunachair shonraí de théarmaí agus de logainmneacha ar líne – www.focal.ie agus www.logainm.ie;
- acmhainní cuimhne aistriúcháin Gaeilge;
- gluais de chomharthaí agus de théarmaí eile ar fáil ag www.gaeilge.ie;
- bunachar sonraí de théarmaí AE agus dlíthiúla i nGaeilge; agus
- líne chabhrach do cheisteanna ar gach gné den Ghaeilge – www.freagra.net.

1.4 Dáta Tosaigh na Scéime

Tá an Scéim seo daingnithe ag an Aire Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta agus tá éifeacht léi ón 1 Bealtaine 2012. Beidh sí i bhfeidhm ar feadh tréimhse 3 bliana ón dáta seo nó go dtí go mbeidh Scéim nua daingnithe ag an Aire de bhun alt 15 d'Acht na dTeangacha Oifigiúla, cibé dáta is túsce.

Caibidil 2 Léargas Ginearálta ar an Roinn Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta

2.1 Misean agus Spriocanna

Bunaíodh an Roinn Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta i mí an Mheithimh 2011 agus is é misean na Roinne, mar atá léirithe ina *Ráiteas Straitéise 2011-2014*:

*Oidhreacht agus cultúr na hÉireann a chur chun cinn agus a chosaint,
turasóireacht chultúrtha a fhorbairt,
úsáid na Gaeilge a chur chun cinn, agus tacú le forbairt inbhuanaithe na n-oileán.*

Déanann an Roinn nua maoirseacht ar chaomhnú, ar bhuanchoimeád, ar chosaint, ar fhorbairt agus ar chur i láthair oidhreacht agus chultúr na hÉireann agus tá freagracht pholasaí ar an Roinn as na nithe sin. Chomh maith leis sin, déanann an Roinn gach iarracht an Ghaeilge a chur chun cinn, tacú leis an nGaeltacht agus cuidiú le forbairt inbhuanaithe phobail na n-oileán. Is iad seo a leanas roinnt de na príomhfheidhmeanna as a bhfuil sí freagrach:

- Na hEalaíona, Cultúr, Scannán agus Ceol, chomh maith le maoirseacht ar institiúidí cultúrtha na hÉireann;
- Oidhreacht Thógtha agus Nádúrtha na hÉireann;
- an Ghaeilge, an Ghaeltacht agus na hOileáin; agus
- Comhoibriú Thuaidh/Theas a mhéid is a bhaineann sé le hUiscebhealaí Éireann, an Foras Teanga agus feidhmeanna níos leithne na Roinne.

2.2 Struchtúr Eagraíochtúil na Roinne

Tá príomhoifigí na Roinne i mBaile Átha Cliath, sna Forbacha, Co. na Gaillimhe, i gCill Airne agus i Loch Garman. Tá foireann lonnaithe freisin i bPáirceanna Náisiúnta agus in

áiteanna réigiúnacha eile ar fud na tíre. Tá cairt eagraíochta cothrom le dáta agus breis eolais maidir le réimsí feidhme na Roinne ar fáil ar shuíomh gréasáin na Roinne:

www.ahg.gov.ie.

2.3 Custaiméirí na Roinne

Bíonn an Roinn i mbun caidreamh le réimse leathan páirtithe leasmhara, lena n-áirítear comhaltaí den Rialtas, ionadaithe poiblí agus Ranna, Oifigí agus gníomhaireachtaí eile Rialtais. Táimid gníomhach freisin ó thaobh tacú le comhoibriú Thuaidh/Theas agus ó thaobh plé le príomhpháirtithe leasmhara ar ardán an AE agus ar an ardán idirnáisiúnta araon. Chomh maith leis sin, bímid i mbun caidreamh le réimse leathan páirtithe ó lasmuigh den tseirbhís phoiblí, lena n-áirítear grúpaí agus daoine den phobal araon a úsáideann ár seirbhísí agus a bhfuil suim acu inár ngníomhaíochtaí.

Is mór againn na caidrimh sin, agus tuigimid an gá atá lena chinntiú go mbíonn fiúntas lenár gcion tairbhe agus go gcomhlíonann sé riachtanais na ndaoine, na ngrúpaí agus na bpobal ar a fhreastalaímid. Táimid tiomanta don ardchaighdeán seirbhíse a chuirimid ar fáil dár gcustaiméirí a chothú agus a fheabhsú le linn na géarchéime reatha seo.

Bainfidh na hardchaighdeáin seirbhíse do chustaiméirí, a ghlacann an Roinn chuici féin i ndáil le soláthar seirbhísí do chustaiméirí, leis na seirbhísí sin freisin a bhfuil an Roinn tiomanta a chur ar fáil i nGaeilge faoin Scéim seo.

Caibidil 3 Gealltanais i ndáil le Soláthar Seirbhíse i nGaeilge

Tá an Roinn Ealaíon, Oidhreachta agus Gaeltachta tiomanta do sheirbhísí ar ardchaighdeán a chur ar fáil i nGaeilge agus/nó sa dá theanga dá cuid custaiméirí. Leagtar amach sa chaibidil seo na bearta a dtabharfaimid fúthu sna trí bliana atá amach romhainn chun ardsoláthar seirbhíse i nGaeilge agus/nó sa dá theanga a chinntiú dár gcuid custaiméirí ar fad.

3.1 Seirbhísí a chuireann an Roinn ar fáil sa dá theanga

Cuirtear seirbhísí na Roinne ó na rannóga Gaeltachta agus Gaeilge ar fáil i nGaeilge amháin nó sa dá theanga. Áirítear orthu sin:

- Rannóg polasaithe agus scéimeanna Gaeltachta;
- Rannóg polasaithe agus scéimeanna Gaeilge;
- Rannóg Údarás na Gaeltachta;
- Rannóg an Fhorais Teanga;
- Rannóg na nOileán; agus
- An Brainse Logainmneacha.

Faoi láthair, tá roinnt rannóg líne eile sa Roinn ábalta a gcuid seirbhísí a chur ar fáil i rogha teanga oifigiúil an chustaiméara agus leanfaidh siad ar aghaidh leis an tseirbhís sin.

Áirítear orthu sin:

- Oifig an Aire;
- Oifig an Aire Stáit;
- Oifig an Ard-Rúnaí;
- An Phreasoifig;
- An Rannóg Acmhainní Daonna;
- An Rannóg um Rialachas Corparáideach;
- An tAonad AE;
- An tAonad um Iniúchadh Inmheánach; agus
- An tAonad Airgeadais.

Faoi dheireadh na Scéime seo, beidh oiliúint bhreise curtha ag an Roinn ar fhoireann rannóga na Seirbhíse Páirceanna Náisiúnta agus Fiadhúlra (NPWS) sa Roinn ionas go mbeidh an fhoireann sin ábalta seirbhís a chur ar fáil i nGaeilge don phobal ar bhonn réigiúnach. Cinnteoidh an Roinn go mbeidh ball d'fhoireann na Roinne ar fáil chun seirbhís trí Ghaeilge a chur ar fáil don phobal ar shaincheistean a bhaineann leis an NPWS. Chomh maith leis sin, má léirítear go bhfuil éileamh ar leith ar sheirbhísí a bhaineann le réigiúin áirithe NPWS, éascófar tacaíocht níos fearr (i bhfoirm oiliúint i nGaeilge, etc.). Faoi dheireadh na Scéime seo, cuirfidh an Roinn oiliúint freisin ar bhail foirne i rannóg na nEalaíon ionas go mbeidh an fhoireann sin ábalta seirbhís trí Ghaeilge a chur ar fáil don phobal.

Cuirfear foilseacháin chorparáideacha – Ráitis Straitéise, Tuarascálacha Bliantúla agus Cairteanna Custaiméirí – ar fáil i nGaeilge agus i mBéarla, agus déanfar amhlaidh le gach foirm iarratais, gach bileog eolais agus gach póstaer. Ina theannta sin, beidh stáiseanáireacht, comharthaíocht agus fógraí réamhthairfeadta teileafóin de chuid na Roinne i nGaeilge agus i mBéarla.

3.2 Bealaí cumarsáide leis an bPobal / Soláthar Eolais don Phobal

3.2.1 *Seirbhís do Chustaiméirí*

Ullmhóidh an Roinn Plean nua Gníomhaíochta um Sheirbhís do Chustaiméirí agus Cairt nua Chustaiméirí don tréimhse 2012 ar aghaidh. Tiocfaidh an Chairt nua leis na prionsabail seirbhíse ar ardchaighdeán do chustaiméirí agus, dá réir sin, cinnteoidh sí go ndéanfar freastal ar dhaoine ar mian leo a ngnó a dhéanamh i nGaeilge. Déanfar iarracht freisin leis an dá cháipéis próifíl na Gaeilge sa Roinn a ardú trí níos mó suntais a thabhairt don téacs i nGaeilge. Chomh maith leis sin, cuirfear bileog ghearr, a léireoidh na seirbhísí atá ar fáil i nGaeilge, ar fáil ag na deasca fáiltithe agus ar ár suíomh gréasáin agus úsáidfean an bhileog sin mar bhealach chun aird a dhíriú ar sheirbhísí ar leith atá ar fáil.

3.2.2 *Suíomhanna Gréasáin agus Córais Ríomhaireachta na Roinne*

Suíomh Gréasáin & TF

- (a) Ón 1 Eanáir 2013, beidh suíomh gréasáin na Roinne ar fáil sa dá theanga agus cuirfear eolas ar an suíomh gréasáin, lena n-áirítear bileoga eolais agus bróisiúir a dhéantar i nGaeilge nó sa dá theanga, ar fáil ar an leagan Gaeilge den suíomh gréasáin ag an am céanna is a chuirfear ar an leagan Béarla den suíomh gréasáin é. Ní bhainfidh sé seo le lámhleabhair speisialaithe oiliúna inmheánacha nó le cáipéisí teicniúla, eolaíoch agus speisialaithe.
- (b) Ní chuireann an Roinn seirbhísí idirghníomhacha ar líne ar fáil i láthair na huair. Cuirfear seirbhísí nua idirghníomhacha ar líne (i.e. seirbhísí a cheadaíonn don phobal iarratais a dhéanamh, sochair a fháil nó íocaíochtaí a dhéanamh) a fhorbrófar le linn tréimhse na Scéime seo ar fáil i nGaeilge agus i mBéarla ag an am céanna.
- (c) Sa chás go bhforbróidh an Roinn suíomhanna breise gréasáin ar mhaithe le haidhmeanna sonracha polasaí, forbrófar na suíomhanna sin sa dá theanga. Oibreoidh an Roinn de réir a chéile ar an ábhar seasta atá ar shuíomhanna eile gréasáin a forbraíodh roimhe seo, agus a bhfuil freagracht ag an Roinn astu anois, a chur ar fáil i nGaeilge, seachas lámhleabhair speisialaithe oiliúna inmheánacha nó cáipéisí teicniúla, eolaíoch agus speisialaithe.
- (d) Beidh gach córas nua ríomhaireachta agus bogearraí a fhorbróidh an Roinn agus a mbeidh gá eolas a ionchur iontu i ndáil le baill den phobal, mar shampla ainmneacha agus seoltaí, oiriúnach don Ghaeilge. Déanfaidh an Roinn iarracht a chinntiú freisin, nuair is cuí, go mbeidh gach córas atá ann faoi láthair oiriúnach don Ghaeilge chomh maith. Sa chás go mbíonn

córais chomhroinnte ríomhaireachta agus bogearraí in úsáid ag an Roinn, déanfaidh an Roinn iarracht córais a bheidh oiriúnach don Ghaeilge a fhorbairt, i gcomhairle leis an soláthraí seirbhíse.

3.2.3 Óráidí

Leanfar le hóráidí nó ráitis a dhéanann Airí san Oireachtas nó in áit ar bith eile, chomh maith le hóráidí a dhéanann oifigigh shinsearach, a chur ar fáil sa teanga/sna teangacha ina dtugtar iad.

3.2.4 Comhfhreagras

Chomh maith lena dualgas dlíthiúil freagra i nGaeilge a thabhairt ar chomhfhreagras a fhaightear i nGaeilge, cuirfidh an Roinn tús le comhfhreagras i nGaeilge chucu siúd a bhfuiltear ar an eolas gurbh fhearr leo comhfhreagras a fháil i nGaeilge.

3.2.5 Teachtaireachtaí Ríomhphoist

Beidh teachtaireachtaí bunúsacha ar ríomhphost na Roinne, cosúil le séanadh freagrachta, i nGaeilge agus i mBéarla araon. Spreagfar baill foirne chun an chuid den teachtaireacht 'as an oifig', nach dtagann ón ríomhaire féin, a scríobh i nGaeilge agus i mBéarla araon.

3.2.6 Cuirí Oifigiúla

Déanfaidh an Roinn cinnte go gcuirfear cuirí chuig ócáidí oifigiúla atá á dtionól ag an Aire nó ag an Aire Stáit i gcló sa dá theanga.

3.2.7 *Bileoga Eolais / Foirmeacha Iarratais / Póstaer*

Bróisiúir & Bileoga Eolais

Leanfaidh an Roinn uirthi ag cur ábhar den chineál seo ar fáil go hiomlán sa dá theanga, seachas lámhleabhair speisialaithe oiliúna inmheánacha nó cáipéisí teicniúla, eolaíocha agus speisialaithe, a bheidh ar fáil i mBéarla amháin.

Foirmeacha Iarratais

Leanfaidh an Roinn ag cur foirmeacha iarratais ar fáil i nGaeilge agus i mBéarla do na scéimeanna agus na cláir a bhíonn á gcur i gcrích aici. Chomh maith leis sin, cuirfidh an Roinn clár i bhfeidhm de réir a chéile a bheidh dírithe ar a chinntiú go gcuirfidh comhlachtaí idirmheánacha, a chuireann cláir agus scéimeanna i gcrích thar ceann na Roinne, foirmeacha iarratais ábhartha ar fáil sa dá theanga freisin.

Foilseacháin

Cuirfidh an Roinn leaganacha dátheangacha ar fáil de phríomhfhoilseacháin (príomhráitis polasaí, príomhstraitéisí etc.), seachas lámhleabhair speisialaithe oiliúna inmheánacha nó cáipéisí teicniúla, eolaíocha agus speisialaithe, a bheidh ar fáil i mBéarla amháin. Sa chás go mbainfeadh fad an fhoilseacháin dhátheangach ó éifeacht an fhoilseacháin nó sa chás go mbeadh an iomarca costais bhreise i gceist, cuirfear leaganacha éagsúla Gaeilge agus Béarla ar fáil. Chuige sin, beidh ráiteas i ngach aon leagan acu go bhfuil leagan ar fáil sa teanga eile.

3.2.8 *Fógraí ó bhéal / Cumarsáid teileafóin leis an bpobal*

Faoi réir na bprionsabal a bhaineann le Seirbhís ar Ardchaighdeán do Chustaiméirí, déanfaidh an Roinn cinnte go ndéanfaidh fáilteoirí agus oibrítheoirí lasc-chláir, arb iad na

chéad phointí teagmhála iad leis an bpobal, in oifigí a bhfuil freagracht ag an Roinn astu, an méid seo a leanas:

- tabharfaidh siad ainm na Roinne i nGaeilge agus i mBéarla; agus
- beidh taithí acu ar na beannachtaí bunúsacha Gaeilge.

Cinntoidh an Roinn freisin go mbeidh socruithe in áit chun baill den phobal a chur i dteagmháil go tapa le cibé oifig nó oifigeach atá freagrach as an tseirbhís a iarrtar a chur ar fáil i nGaeilge.

Cuirfear an fhoireann ar fad ar an eolas faoi na baill foirne atá ar fáil chun seirbhís iomlán a chur ar fáil i nGaeilge.

Tabharfar ainm na Roinne i nGaeilge ar dtús i bhfógraí réamhthairfeadta.

Molfar do bhaill foirne a gcuid teachtaireachtaí teileafóin a chur ar fáil sa dá theanga más féidir.

3.2.9 *Preaseisiúintí*

Eiseofar gach preaseisiúint (seachas óráidí atá eisithe mar, nó ceangailte le, preaseisiúintí) a bhaineann leis an nGaeltacht agus/nó le hábhar a bhaineann leis an nGaeilge, sa dá theanga agus cuirfear ar shuíomh gréasáin na Roinne iad sa dá theanga. Maidir le gach preaseisiúint eile, eiseoidh an Roinn 30% acu sin sa dá theanga ó thús na Scéime agus méadóidh sé sin de réir a chéile go 60% thar thréimhse na Scéime.

3.2.10 *Polasaí do Chruinnithe Poiblí*

I gcás cruinnithe poiblí a bhaineann le saincheistanna Gaeilge go ginearálta, féadfar cruinnithe dá leithéid a thionól i nGaeilge amháin nó i nGaeilge le haistriúchán comhuaineach i mBéarla, cibé acu a mheasfar a bheith cuí.

3.2.11 Oifigí atá lonnaithe i gceantair Ghaeltachta

Is í an Ghaeilge atá, agus a bheidh, in úsáid mar theanga oibre oifigí na Roinne sna Forbacha agus i nGaoth Dobhair.

3.2.12 Seirbhís do cheantair Ghaeltachta

Cuirfidh an Roinn seirbhís dhátheangach ar fáil don phobal i gceantair Ghaeltachta. Thar thréimhse na Scéime seo, déanfaidh an Roinn iarracht breis oiliúna a chur ar bhail foirne atá i mbun oibre inár bpáirceanna agus inár n-anaclann dúlra atá sa Ghaeltacht nó gar do cheantair Ghaeltachta. Sa chás go n-iarrfaidh an pobal seirbhísí oideachasúla (e.g. turais i nGaeilge) i gceantair Ghaeltachta, cuirfidh an Roinn na seirbhísí sin ar fáil ach dóthain fógra a bheith tugtha.

3.2.13 Logainmneacha Gaeltachta

Bainfidh an Roinn úsáid as logainmneacha oifigiúla ceantair Ghaeltachta. Tá na leaganacha oifigiúla Gaeilge de logainmneacha, laistigh agus lasmuigh den Ghaeltacht, ar fáil ar líne do chomhlachtaí poiblí agus don phobal i gcoitinne ar shuíomh gréasáin a forbraíodh le cistiú ón Roinn ag www.logainm.ie.

Caibidil 4: Ag cur feabhas ar chumas Gaeilge na Roinne

4.1: Earcaíocht agus Socrúchán

Chun a chinntiú go mbeidh dóthain foirne ag an Roinn le líofacht Ghaeilge faoi réir fhorálacha Acht na dTeangacha Oifigiúla, cuirfear na gníomhartha seo a leanas i gcrích thar thréimhse na Scéime:

- Mar chuid dá polasaí earcaíochta, leanfaidh an Roinn, i gcomhar leis an tSeirbhís um Cheapacháin Phoiblí, ag fógairt comórtas go poiblí i gcomhair baill foirne chun oibriú trí Ghaeilge (go háirithe sa Ghaeltacht agus/nó ag freastal ar phobail Ghaeltachta), nuair nach mbeidh daoine oiriúnacha ar fáil trí na comórtais ag an leibhéal ginearálta iontrála.
- Leanfar leis an gcleachtas de bhaill foirne le líofacht dá leithéid a shocrú in áiteanna oiriúnacha ar fud na Roinne, go háirithe in oifigí Gaeltachta, nó in oifigí a dhéanann freastal ar cheantair Ghaeltachta.
- Reáchtálfar agallaimh Roinne i nGaeilge amháin, sa chás gur riachtanas ar leith í an Ghaeilge don phost atá i gceist.

Tá an méid atá roimhe seo, ar ndóigh, faoi réir pholasaí níos leithne Rialtais ar earcaíocht agus imlonnú foirne sa tseirbhís poiblí.

4.2 *Oiliúint agus Forbairt*

Tá an Roinn ag forbairt Straitéis Oiliúna agus Forbartha 2012-2014 i láthair na huaire a léireoidh ár dtiomantas leanúnach d'oiliúint agus d'fhorbairt oiriúnach a chur ar fáil don fhoireann uile, sa dá theanga oifigiúla, chun freastal ar riachtanais fhorásacha ár gcustaiméirí agus chun cumas iomlán na foirne a fhorbairt le linn a ngairmréimeanna sa Roinn seo.

Déanfaidh an tAonad Oiliúna an méid seo a leanas:

- Measúnú ar bhonn leanúnach ar chúrsaí Gaeilge agus ar chúrsaí a sholáthraítear trí Ghaeilge chun a éifeachtaí is a chomhlíonann siad spriocanna na Roinne a mheas. Chomh maith leis sin, beidh an tAonad Oiliúna i mbun idirchaidreamh le rannóga líne thar thréimhse na Scéime agus, nuair is cuí, forbróidh an tAonad ranganna nua Gaeilge a bheidh dírithe ar riachtanais ghnó agus ar riachtanais chustaiméirí na n-aonad éagsúil ar fud na Roinne.
- Tabharfaidh an tAonad Oiliúna faoi fhardal breise de sholáthar agus éileamh i ndáil le seirbhísí Gaeilge ar fud rannóga uile na Roinne in 2013.
- Leanfaidh an tAonad Oiliúna ag cur feasacht teanga san áireamh i gcúrsaí oiliúna a bhaineann le hIonduchtú agus le Seirbhís do Chustaiméirí araon ionas go mbeidh baill foirne:
 - ag tuiscint cén fáth a gcuireann an Roinn polasaí dátheangach i bhfeidhm;
 - ag tuiscint comhthéacs agus cúlra an pholasaí; agus
 - ar an eolas go hiomlán faoin tionchar a bheidh ag an bpolasaí ar a gcuid oibre.
- Leanfaidh an Roinn ag déanamh éascaíochta do bhaill foirne a fhreastalaíonn ar ranganna Gaeilge laistigh d'uaireanta oifige.

4.3 *Acmhainní teanga*

Leanfaidh an Roinn ag cur rochtain éasca ar eolas agus ar acmhainní teanga ar fáil don fhoireann uile, e.g. foclóirí, i gcóipeanna crua nuair a iarrtar sin, agus i bhformáid leictreonach, comhairle ar Ghaeilge scríofa agus liostaí d'abairtí coitianta, etc. Cuirfear úsáid acmhainní ar líne, cosúil le seiceálaithe litrithe agus www.focal.ie chun cinn go gníomhach.

4.4 *Seirbhísí Aistriúcháin*

Cuirfidh an Roinn an fhoireann ar an eolas maidir leis na nósanna imeachta agus na deachleachtais atá le leanúint agus feidhm á mbaint as seirbhísí aistriúcháin.

5 *Cur chun cinn imeachtaí Gaeilge / Seachtain na Gaeilge*

Tá an Roinn tiomanta do chur chun cinn tionscnaimh chultúrtha a thacaíonn le húsáid na Gaeilge agus a spreagann úsáid na Gaeilge. Leanfaidh an Roinn ag tabhairt tacaíochta do ghníomhaíochtaí a eagraítear le linn *Seachtain na Gaeilge*. Fiosróidh an Roinn freisin deiseanna chun forbairt scileanna Gaeilge a spreagadh i measc baill foirne trí ghníomhaíochtaí neamhfhoirmiúla.

Caibidil 5: Monatóireacht & Athbhreithniú

Coinneoidh Coiste Comhairleach Bainistíochta (MAC) na Roinne oibriú éifeachtach na Scéime faoi bhreithniú agus déanfaidh an Rannóg um Rialachas Corparáideach sa Roinn monatóireacht leanúnach agus measúnú bliantúil ar chur i bhfeidhm na Scéime. Cuirfear tuarascálacha bliantúla ar thorthaí na measúnuithe sin faoi bhráid an MAC.

Beidh dualgas ar gach rannán den Roinn teacht le gealltanais na Scéime Gaeilge seo sa Phlean Bliantúil Gnó don rannán sin. Is iad na bainisteoirí líne go príomha a dhéanfaidh an mhonatóireacht ó lá go lá i ngach ceann de na rannáin ina bhfuil siad freagrach as cur i bhfeidhm na Scéime.

Déanfar athbhreithniú bliantúil ar an dul chun cinn maidir le cur i bhfeidhm na Scéime. Chun measúnú a dhéanamh ar an dul chun cinn sin, baileofar eolas go bliantúil ar:

- polasaithe nó tionscnaimh a chuir an Ghaeilge chun cinn;
- ábhar a foilsíodh go hiomlán nó i bpáirt i nGaeilge;
- minicíocht agus nádúr aon ghearán nó aon mholadh a bhain le soláthar seirbhísí i nGaeilge ón Roinn;
- dul chun cinn i dtaca le gach aon cheann de na gealltanais atá leagtha amach sa Scéim; agus
- leibhéal an éilimh ar sheirbhísí trí Ghaeilge.

Leanfaidh an Roinn ag déanamh breithnithe ar bhearta breise de réir mar is gá chun feabhas a chur ar leibhéal na seirbhíse a chuireann sí ar fáil de réir éilimh agus mar thoradh ar na hathbhreithnithe bliantúla.

Caibidil 6 Poiblíocht don Scéim

Tá baill foirne curtha ar an eolas maidir lena bhfreagrachtaí i ndáil le hAcht na dTeangacha Oifigiúla 2003 agus tá teagasc agus treoracha mionsonraithe curtha ar fáil don fhoireann uile. Leanfar le baill foirne a chur ar an eolas faoina bhfreagrachtaí faoin Scéim ar bhealaí éagsúla e.g.

- Fógraí Oifige; agus
- Eolas ar thiomantais na Roinne i ndáil leis an nGaeilge a bheith san áireamh sna cúrsaí oiliúna ar Ionduchtú agus ar Sheirbhís do Chustaiméirí.

Trí mheicníochtaí foirmiúla agus neamhfhoirmiúla araon, beidh an Roinn gníomhach i gcur chun cinn na Gaeilge ar fud na Roinne. Déanfaidh sí sin trí chumarsáid chorparáideach a eisiúint sa dá theanga oifigiúla. Spreagfaidh an Roinn úsáid na Gaeilge i measc baill foirne i gcur i gcrích a gcuid oibre agus ina gcaidrimh lena chéile agus tacóidh sí leis sin.

Cuirfear ábhar na Scéime seo, chomh maith lena gealltanais agus lena forálacha, ar fáil don phobal i gcoitinne ar na bealaí seo a leanas:

- trína scaipeadh ar na gníomhaireachtaí agus na comhlachtaí poiblí cuí;
- trí bheith le feiceáil go soiléir ar shuíomh gréasáin na Roinne;
- trí bheith le feiceáil go soiléir i gCairt Chustaiméirí na Roinne agus i bPlean Gníomhaíochta um Sheirbhísí ar Ardchaighdeán do Chustaiméirí na Roinne; agus
- trí bhileog ghearr a bheith ar fáil ag deasca fáiltithe ina leagtar amach na seirbhísí atá ar fáil i nGaeilge.

Chomh maith leis na bearta sin, tapóidh an Roinn gach uile dheis ina cuid idirghníomhaíochtaí laethúla le custaiméirí chun na seirbhísí a chuireann sí ar fáil i nGaeilge a chur chun cinn agus a phoibliú. Áireofar ar bhearta dá leithéid:

- custaiméirí a chur ar an eolas go díreach, ar bhealach réamhghníomhach, maidir leis an rogha atá acu déileáil leis an Roinn i nGaeilge, mar shampla, trí fhógraí a chur ar taispeáint ag an bhfáiltiú a luann na seirbhísí Gaeilge atá ar fáil agus trí na seirbhísí sin a liostú in áit ina mbeidh siad le feiceáil go soiléir ar shuíomh gréasáin na Roinne;
- fonótaí a chur isteach i dtreoirínte, i mbileoga agus i bhfoirmeacha iarratais ar leith chun a mhíniú go bhfuil na cáipéisí seo ar fáil i nGaeilge freisin (i gcás nach bhfuil ábhar clóite dátheangach curtha ar fáil faoin aon chlúdach amháin); agus
- nótaí a chur isteach i bhfoilseacháin agus i bhfógraí go gcuireann an Roinn seirbhísí ar fáil i nGaeilge agus, dá réir, go gcuireann sí fáilte roimh chustaiméirí ar mian leo déileáil léi i nGaeilge, faoi réir na ngealltanais atá ina Scéim chomhaontaithe.

Tá cóip den Scéim seo curtha ar aghaidh chuig Oifig an Choimisinéara Teanga.